

**'HELEMAAL KLAAR
VOOR ONZE SCHOOL,
MAAR NOG NIET RIJP
VOOR DE BRUGKLAS'**

VEEL VRAAG NAAR TUSSENJAAR

Intermezzo: pauzeren zonder tijd te verliezen

Twee jaar overslaan op de basisschool en dan linea recta naar de brugklas van het vwo? Dat is niet altijd handig. Soms loopt de intellectuele ontwikkeling van een kind immers een flink eind voor op diens sociaal-emotionele en fysieke ontwikkeling. In Nijmegen vonden ze er wat op.

Na acht jaar op de basisschool stromen leerlingen uit naar de middelbare school. Over het algemeen weten leerkrachten na die acht jaar wel welk onderwijs het beste past bij de kinderen die de basisschool verlaten. Maar hoe zit dat met slimme kinderen die een leerjaar, en soms wel twee of drie leerjaren, hebben overgeslagen? Mogen we daarvan klakkeloos aannemen dat zij gebaat zijn bij het vwo en zich daar wel zullen redden?

SLIM GENOEG, MAAR NIET RIJP

De vraag stellen, is hem beantwoorden. En de vraag werd zeven jaar geleden al gesteld door Monique Stienstra, docent wiskunde bij en initiatiefnemer van Intermezzo in Nijmegen. 'Ik zag steeds vaker brugklassers die zich bij ons, het Stedelijk Gymnasium Nijmegen, hadden aangemeld en die cognitief helemaal klaar waren voor onze school, maar toch nog niet rijp waren voor de brugklas. Ze hadden een of twee klassen op de basisschool overgeslagen en waren nog echt kinderen. Speels en nog niet toe aan lange dagen op school en een behoorlijke hoeveelheid huiswerk. Of ze waren er sociaal-emotioneel nog

niet aan toe. Of ze hadden niet geleerd te leren en leren doorzetten. Kortom: ze hadden alle benodigde kennis en aanleg al in huis, maar waren nog niet toe aan de middelbare school.' Volgens docent klassieke talen Mar-Janne van Velthoven, tevens coördinator van Intermezzo, zoeken veel scholen het in verbreding. 'Dat is prima mits de school een goed aanbod heeft en dat goed begeleidt, zodat de leerling leert leren. Maar dat lukt niet overal, bijvoorbeeld omdat de klassen te groot zijn en er in de klas zulke grote niveaoverschillen zijn dat de leerkracht daar de handen aan vol heeft. In zo'n situatie wordt een slimme leerling nog vaak met een boekje op de gang gezet. Leerkrachten vertrouwen er kennelijk op dat deze leerlingen er op eigen kracht wel komen, maar ook zij hebben vragen die ze aan de leerkracht willen kunnen stellen. Kun je zo'n kind niet goed bedienen, dan is het volgens ons beter om te versnellen of te verbreden, dat hangt vooral af van het kind.'

'VAAK WORDT EEN SLIMME LEERLING MET EEN BOEKJE OP DE GANG GEZET'

ZELF ONTWIKKELD LESMATERIAAL

Terug naar Monique, die zich zeven jaar geleden afvroeg waarmee die snelle leerlingen het meest gebaat zouden zijn. Zou een tussenjaar helpen? Monique: 'Toevallig had het Samenwerkingsverband onze school nét gevraagd of wij iets konden optuigen voor een nét iets andere →

doelgroep. Die behoeftes hebben we gebundeld in een voorstel waarvoor we vervolgens subsidie aanvroegen bij het LerarenOntwikkelfonds. We kregen een flink bedrag en dat hadden we ook nodig, want we hebben met een heel team het onderwijsmateriaal ontwikkeld. Je kunt in zo'n tussenjaar immers geen lesmateriaal gebruiken van de basisschool, maar ook niet van het voortgezet onderwijs. Zouden de kinderen na het tussenjaar doorstromen naar de brugklas, dan zouden ze zich daar weer zitten te vervelen.'

Het plan was rustig te starten, met vijftien tot twintig leerlingen. Dat scenario kon al meteen de prullenbak in. Mar-Janne: 'We hadden maar weinig reclame gemaakt, ook omdat het nogal gevoelig lag op andere scholen. We hadden eigenlijk geen idee hoeveel belangstelling er zou zijn. We hebben een voorlichtingsbijeenkomst gehouden voor basisschoolleerkrachten uit de regio en verder draaide Intermezzo uiteraard mee in onze reguliere open dagen. Maar we hebben geen persberichten of iets dergelijks verstuurd.'

OP ZOEK NAAR GELD

De belangstelling bleek overweldigend. Intermezzo startte met een groep van 32 leerlingen, begeleid door twee docenten in een lokaal dat naar behoefte ook gesplitst kon worden in twee aparte ruimtes. Tientallen ouders en kinderen moesten worden teleurgesteld. Nog steeds is de vraag groter dan het aanbod, aldus Mar-Janne. 'In het begin voerden we met wel zeventig ouders gesprekken voor 36 plaatsen – we plaatsten voortaan achttien leerlingen in elk van de beide groepen. Tegenwoordig is de vraag wat minder, nu moeten we per jaar nog ongeveer tien ouders teleurstellen.' Vergroting van de capaciteit zit er niet in, weet ze. 'Met het geld dat we van het Samenwerkingsverband krijgen, kunnen we dit net overeind houden. Maar het Samenwerkingsverband, dat overtuigd is van het belang van Intermezzo, moet bezuinigen. Het is de vraag of we Intermezzo in deze omvang kunnen behouden. Hopelijk vinden we aanvullende financiering.'

JONGE KOPPIES

Kijk rond in een Intermezzo-groep en je ziet koppies die je doen vermoeden dat je op een basisschool bent beland. Ongeveer de helft van de leerlingen is tien jaar oud.

ZELF ONDERWIJS ONTWIKKELEN

Past het reguliere aanbod aan lesstof niet en wil je zelf onderwijs ontwikkelen? Dan kun je daar – onder bepaalde voorwaarden – subsidie voor krijgen vanuit het LerarenOntwikkelfonds (LOF). LOF is bedoeld als impuls om leraren te laten werken aan de eigen ontwikkeling en krachtig leraarschap. Kijk voor meer informatie op www.dus-i.nl/subsidies/lerarenontwikkelfonds.

Mar-Janne van Velthoven

Mar-Janne: 'Van de 36 leerlingen die we ieder jaar hebben, hebben er een of twee de leeftijd van een normale brugklasser. Het gros van de leerlingen heeft één of twee klassen op de basisschool overgeslagen, en een enkele leerling heeft maar liefst drie klassen overgeslagen.'

De Intermezzo-leerlingen krijgen onderwijs op het niveau van de eerste klas van het vwo, maar met andere onderwerpen. Monique: 'Zelf geef ik wiskunde. In Intermezzo behandel ik in mijn lessen bijvoorbeeld stukjes verzamelingenleer en grafentheorie. Verzamelingenleer is een onderwerp dat in mijn schooltijd nog deel uitmaakte van het curriculum, maar tegenwoordig niet meer. Het is heel geschikt voor zo'n tussenjaar.'

De uitdagende lesstof op Intermezzo is gericht op een brede ontwikkeling van de leerling en bestaat naast wiskunde/rekenen uit Nederlands, Engels, Esperanto (zie kader, red.), science, oude talen en verhalen, drama, muziek, beeldende vorming, lichamelijke opvoeding, mens & maatschappij en tot slot creatief met computers. Monique: 'We checken ook nog uitgebreid of de leerlingen geen hiaten hebben in hun kennis van Nederlands en wiskunde/rekenen. Bij kinderen die een klas hebben overgeslagen, zie je bijvoorbeeld weleens een gat met betrekking tot het metrieke stelsel of breuken.'

BREDE ONTWIKKELING

Opvallend is de ruime aandacht voor vakken zoals gym en kunstzinnige vakken. Monique: 'Het gaat om tien uur in de week, veel meer dan in reguliere klassen. De reden hiervoor is dat deze vakken sterk bijdragen aan de sociaal-emotionele ontwikkeling van de leerlingen. Bij gym leer je bijvoorbeeld tegen je verlies te kunnen, maar ook om samen te werken.'

En bij drama is natuurlijk alle ruimte om jezelf te leren uiten. Verder hebben onze leerlingen drie uur per week les van een mentor en daarnaast heeft de mentor wekelijks nog een uur om leerlingen te spreken. Tot slot bieden we de Intermezzo-leerlingen de rots- en watertraining aan, om hun mentale weerbaarheid te versterken.' Mar-Janne: 'We zijn niet voor niets begaafdheidsprofielschool. Kennis van hoogbegaafdheid zit in het DNA van deze school.'

In tegenstelling tot 'normale' vwo-leerlingen wisselen de Intermezzo-leerlingen niet ieder uur van lokaal. Mar-Janne: 'We hebben besloten ze een veilige basis te bieden. Ergens in een hoek van het gebouw hebben ze hun eigen lokaal. Alleen voor praktijkvakken zoals beeldende vorming, muziek en gym gaan ze naar een ander lokaal. Ze mogen ook in hun eigen lokaal pauze houden. Dat was in coronatijd prettig, want ze zijn allemaal onder de twaalf jaar en konden dus nog niet worden gevaccineerd. Maar – voor alle duidelijkheid – we sluiten ze niet op. Ze zijn vrij om het gebouw in te gaan.' Niet de basisschool, maar de ouders melden een leerling aan voor Intermezzo. Monique: 'Zij vullen een intakeformulier in waarop ze uitleggen waarom ze hun kind aanmelden. Daarna volgt een gesprek met een medewerker van Intermezzo. We spreken alle ouders, plus de basisschoolleerkrachten.' Van een strenge lijst met toelatingscriteria is geen sprake. 'We willen graag alle informatie zien, dus ook de verslagen van onderzoeken, mochten die hebben plaatsgevonden. Maar een intelligentietest is niet vereist, evenmin als een minimum IQ van bijvoorbeeld 130. Onze voornaamste eis is dat ze vwo-perspectief hebben. Het komt overigens voor dat we tijdens het gesprek constateren dat het kind, ondanks zijn jeugdige leeftijd, in alle opzichten klaar is om wél te starten in de brugklas.'

ESPERANTO

Docent klassieke talen Mar-Janne van Velthoven, coördinator van Intermezzo, geeft zelf ook les aan Intermezzo-leerlingen, maar niet in Latijn of Grieks. 'We leren de kinderen Esperanto, een internationale taal met elementen uit allerlei talen: Romaanse talen als Spaans of Italiaans, Russisch, Grieks en Latijn, Engels en ook wat Duits. Het is een eenvoudige taal, een taal zonder uitzonderingen die je snel kunt leren. Er is een groot netwerk van mensen die de taal met liefde spreekt. Door Esperanto te leren, ontwikkelen de leerlingen gevoel voor taal. Dat komt van pas bij het leren van andere talen.'

MET PLEZIER NAAR SCHOOL

Als we kijken naar de uitstroom, dan zijn twee zaken interessant. Ten eerste: wat is het effect van het tussenjaar op de ontwikkeling en het welzijn van de leerlingen? Ten tweede: waar stromen de leerlingen naar uit? Mar-Janne: 'Onze ervaring is dat onze leerlingen weer met plezier naar school gaan. Ze voelen zich prettig en mogen zich laten zien zoals ze zijn en hoeven zich niet in te houden. Ze mogen zoveel vragen stellen als ze willen.' Monique benadrukt dat Intermezzo geen voorportaal tot het Stedelijk Gymnasium Nijmegen is. 'Het is een voorziening van het Samenwerkingsverband, leerlingen zijn na het tussenjaar vrij om te gaan en te staan waar ze willen. Dat ongeveer twee derde van de leerlingen zijn studieloopbaan aan onze school vervolgt, komt onder meer doordat ze onze school al kennen en wij een begaafdheidsprofielschool zijn. Hierdoor past deze leerling ook vaak voor de rest van zijn loopbaan erg goed op onze school. De overige leerlingen vliegen uit naar elders, veelal naar een vwo dichter bij huis. Overigens komen zij soms weer terug, omdat ze zich op onze school prettiger voelden.'

Monique is ervan overtuigd dat Intermezzo de kans vergroot dat jonge, hoogbegaafde leerlingen met succes het vwo volgen. 'Al onze leerlingen zijn intelligent en kunnen in principe het vwo aan, maar een aantal van hen heeft niet leren leren of leren doorzetten.' Mar-Janne: 'Waren zij meteen ingestroomd in de reguliere brugklas, dan hadden ze het misschien niet gered. Het risico op uitval is behoorlijk groot, des te meer doordat onze leerlingen vaak heel gevoelig zijn.' ●

Monique Stienstra

MEER INFORMATIE

Meer weten over Intermezzo? Kijk dan op www.stedelijk-gymnijmegen.nl/intermezzo-een-tussenjaar. Daar vind je ook een folder en een pdf met de toelatingscriteria.